

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงสหสัมพันธ์ (Correlational Research) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการรับรู้ภาวะสุขภาพและการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวาน หาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ภาวะสุขภาพกับการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี ในบทนี้เป็นการเสนอวิธีการวิจัย ประกอบด้วยประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งนำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ ผู้รับบริการที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ป่วยเบาหวานโรงพยาบาลปะนาเระ จำนวน 556 ราย ใน ปีพ.ศ. 2550 (ข้อมูลผู้ป่วย ณ.วันที่ 1 กรกฎาคม 2550)

2. กลุ่มตัวอย่าง

2.1 ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดังนี้ (Yamane,1973 อ้างตามบุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2543 : 164)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n หมายถึง ขนาดตัวอย่าง

N หมายถึง จำนวนประชากร

e หมายถึง ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (0.05)

ขนาดของตัวอย่างที่คำนวณจากสูตรได้จำนวน 232.63 คน สำหรับในการศึกษานี้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 250 คน

2.2 วิธีการสุ่มตัวอย่าง

วิธีการเลือกตัวอย่างเป็นแบบการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับฉลาก สุ่มตัวอย่างให้ได้จำนวน 350 คน จากนั้นจะทำการเลือกตัวอย่างโดยวิธีบังเอิญจากรายชื่อที่ทำการสุ่มเลือกจนครบจำนวน 250 คน ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มารับบริการที่โรงพยาบาลปะนาเระ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วยข้อคำถามเรื่อง อายุ เพศ อาชีพ รายได้ การศึกษา ศาสนา ระยะเวลาของการเจ็บป่วย ประวัติการเป็นโรคเบาหวานของคนในครอบครัว ระดับน้ำตาลในเลือด ภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวานโรคประจำตัวอื่นๆ ภาวะสุขภาพของผู้ป่วย ผู้ที่ให้คำแนะนำในการดูแลสุขภาพ เรื่องที่ได้รับการแนะนำเกี่ยวกับการดูแลตนเอง ข้อคำถามมีลักษณะเป็นปลายปิด โดยมีคำตอบให้ผู้ตอบเลือกตอบ จำนวน 14 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ การรับรู้ภาวะสุขภาพ ในด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อน การรับรู้ความรุนแรงของโรค การรับรู้ประโยชน์ที่จะได้รับเมื่อแสดงพฤติกรรมดูแลสุขภาพและการรับรู้อุปสรรคในการดูแลสุขภาพ ข้อคำถามเป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่าแบบตัวเลข (Numerical rating scale) 3 ระดับ จำนวน 30 ข้อ เป็นข้อคำถามทั้งเชิงบวก คือ ข้อที่ 1,2,4,5,6,8,10,12,13,14,15,17,18,20,21,22,25,26 และเชิงลบ คือ ข้อที่ 3,7,9,11,16,19,23,24,27,28,29,30

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ การดูแลตนเองใน 5 ด้าน คือ การควบคุมอาหาร การออกกำลังกาย การใช้ยาและการพบแพทย์ การจัดการความเครียดและพฤติกรรมป้องกันภาวะแทรกซ้อน ข้อคำถามเป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่าแบบตัวเลข (Numerical rating scale) 3 ระดับ จำนวน 29 ข้อ เป็นข้อคำถามทั้งเชิงบวก คือ ข้อที่ 1,4,7,8,10,11,14,16,18,19,20,21 23 ,24,25,27 และเชิงลบ คือ ข้อที่ 2,3,5,6,9,12,13,15,17,22,26,28,29

2. วิธีการตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคลตามสภาพความเป็นจริงให้เลือกตอบเพียงข้อเดียวและผู้ตอบต้องตอบคำถามทุกข้อ

ตัวอย่าง (1) เพศ

(✓) ชาย ( ) หญิง

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ภาวะสุขภาพ โดยข้อความเป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ จำนวน 30 ข้อ

ตัวอย่าง(2) โปรดประเมินข้อความทางซ้ายมือของท่าน แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องด้านขวามือที่ตรงกับความคิดเห็น ความเชื่อ และความเข้าใจของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียว

ตัวอย่าง (2)

ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วยปานกลาง	ไม่เห็นด้วย
1.การออกกำลังกายทุกวันจะช่วยควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้	✓		

เกณฑ์การประเมิน

การรับรู้ภาวะสุขภาพ ข้อคำถามเป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่าแบบตัวเลข (Numeric rating scale) 3 ระดับ คือ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง ผู้ตอบมีความเห็นว่า ข้อความในประโยคนั้นทั้งหมด ตรงกับความคิดเห็น ความเชื่อ และความเข้าใจของผู้ตอบ

เห็นด้วยปานกลาง หมายถึง ผู้ตอบมีความเห็นว่า ข้อความในประโยคนั้น บางส่วน ตรงกับความคิดเห็น ความเชื่อ และความเข้าใจของผู้ตอบ

ไม่เห็นด้วย หมายถึง ผู้ตอบมีความเห็นว่า ข้อความในประโยคนั้นทั้งหมด ไม่ตรงกับความคิดเห็น ความเชื่อ และความเข้าใจของผู้ตอบ

เกณฑ์การให้คะแนน

มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ข้อคำถาม	การรับรู้ทางบวก	การรับรู้ทางลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	3	1
เห็นด้วยปานกลาง	2	2
ไม่เห็นด้วย	1	3

การแปลผล

โดยอาศัยคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เป็นเกณฑ์ ดังนี้

2.50-3.00 หมายถึง การรับรู้ภาวะสุขภาพถูกต้องระดับสูง

1.50-2.49 หมายถึง การรับรู้ภาวะสุขภาพถูกต้องระดับปานกลาง

1.00-1.49 หมายถึง การรับรู้ภาวะสุขภาพถูกต้องระดับต่ำ

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานใน 5 ด้าน คือ การควบคุมอาหาร การออกกำลังกาย การใช้ยาและการพบแพทย์ การจัดการความเครียดและ พฤติกรรมป้องกันภาวะแทรกซ้อน ข้อคำถามเป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ จำนวน 29 ข้อ

ตัวอย่าง (3) โปรดประเมินข้อความทางซ้ายมือของท่าน แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ช่องด้านขวามือที่ตรงกับระดับการปฏิบัติของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียว

ตัวอย่าง (3)

ข้อความ	ปฏิบัติเป็นประจำ	ปฏิบัติบางครั้ง	ไม่เคยปฏิบัติเลย
1.ท่านรับประทานอาหารรสหวาน จัด		✓	

เกณฑ์การประเมิน

การดูแลสุขภาพ ข้อคำถามเป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ คือ

ปฏิบัติเป็นประจำ หมายถึง การกระทำที่ต่อเนื่องกันทุกวัน หรือกระทำอย่างน้อย สัปดาห์ละ 1 วัน

ปฏิบัติบางครั้ง หมายถึง การกระทำเป็นบางครั้ง หรือกระทำอย่างน้อย 1-3 วัน ใน 1 เดือน

ไม่เคยปฏิบัติเลย หมายถึง ไม่เคยมีการกระทำเช่นนี้เลยสักครั้งเดียว

เกณฑ์การให้คะแนน

ให้กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบเพียง 1 ตัวเลือก โดยเป็นข้อคำถามเชิงบวกและเชิงลบมี เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ข้อคำถาม	การปฏิบัติทางบวก	การปฏิบัติทางลบ
ปฏิบัติเป็นประจำ	3	1
ปฏิบัติบางครั้ง	2	2
ไม่เคยปฏิบัติเลย	1	3

การแปลผล

โดยอาศัยคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เป็นเกณฑ์ ดังนี้

2.5-3.00 หมายถึง การดูแลสุขภาพระดับดี

1.5-2.49 หมายถึง การดูแลสุขภาพระดับปานกลาง

1.00-1.49 หมายถึง การดูแลสุขภาพไม่ดีต้องปรับปรุง

2. การสร้างเครื่องมือ

2.1 การหาความตรงด้านเนื้อหาของเครื่องมือ (Content validity)

การหาความตรงด้านเนื้อหาของเครื่องมือ มีขั้นตอนในการหาค่าความตรงของเครื่องมือ ดังนี้

2.1.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญทางอายุรกรรม จำนวน 1 ท่าน อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านสุขศึกษา 1 ท่าน และพยาบาลผู้ปฏิบัติงานในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยเบาหวานมานานกว่า 10 ปี จำนวน 1 ท่าน หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยใช้สูตร

$$OIC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ OIC = ดัชนีความสอดคล้อง

R = คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อคำถามแต่ละข้อ

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยมีการกำหนดคะแนนที่ผู้เชี่ยวชาญให้ ดังนี้

+1 หมายถึง คำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือนิยามเชิงปฏิบัติการ

-1 หมายถึง คำถามนั้นไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือนิยามเชิงปฏิบัติการ

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าคำถามนั้น สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือนิยามเชิงปฏิบัติการ

เกณฑ์การแปลความหมายมีดังนี้

ค่า $OIC \geq 0.5$ หมายความว่า ข้อคำถามนั้นวัดตรงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ค่า $OIC \leq 0.5$ หมายความว่า ข้อคำถามนั้นวัดไม่ตรงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1.2 เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้ ประชากรในการวิจัยเป็นชาวไทยมุสลิม ประมาณร้อยละ 80 ซึ่งมีการสื่อสารโดยใช้ภาษามลายู ผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา โดยเลือกข้อที่มีค่า OIC มากกว่า 0.5 ขึ้นไป ไปจัดทำเป็นข้อคำถามภาษามลายู และส่งให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษามลายูเป็นผู้ตรวจสอบหาค่าความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือ รวมถึงทดลองใช้แบบสอบถามภาษามลายูและให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบการแปลความหมายเป็นภาษาไทย

2.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability)

2.2.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ไปปรับปรุง แล้วนำไปทดลองใช้กับผู้ป่วยโรคเบาหวานในเขตอำเภอยะหริ่ง ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มของประชากรที่ศึกษา โดยใช้วิธีการสอบซ้ำ (Test - retest) ในขั้นต้นที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลผู้ป่วยเบาหวานจำนวน 35 คน หลังจากนั้นทำการนัดผู้ป่วยทั้ง 35 คนเพื่อทำการเก็บข้อมูลซ้ำหลังจากเก็บข้อมูลครั้งแรก 2 สัปดาห์ ผลจากการทำแบบสอบถามครั้งที่สองมีผู้มาให้ข้อมูลตามนัดเพียง 22 คน ผู้วิจัยจึงทำการเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ จำนวน 20 ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม รวมถึงศึกษาถึงข้อบกพร่อง และปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้แบบสอบถาม โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป

สูตรที่ใช้ในการคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (ล้วน สายยศ, 2536 : 164)

$$r_{tt} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{\{N \sum X^2 - (\sum X)^2\} \{N \sum Y^2 - (\sum Y)^2\}}}$$

เมื่อ r_{tt} คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

N คือ จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง

$\sum XY$ คือ ผลรวมทั้งหมดของผลคูณระหว่างคะแนนการสอบครั้งแรก (X) และคะแนนการสอบครั้งที่สอง (Y)

$\sum X$ คือ ผลรวมของคะแนนการสอบครั้งแรก

$\sum Y$ คือ ผลรวมของคะแนนการสอบครั้งที่สอง

$\sum X^2$ คือ ผลรวมทั้งหมดของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสองของคะแนนการสอบครั้งแรก

$\sum Y^2$ คือ ผลรวมทั้งหมดของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสองของคะแนนที่ได้จากการสอบครั้งที่สอง

2.2.2 ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีพนักงานเก็บข้อมูล ที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 3 ท่าน คือ ผู้วิจัย นักศึกษาผู้ช่วยพยาบาล 1 ท่าน และบัณฑิตศึกษา 1 ท่าน ทำการชี้แจงข้อตกลงร่วมกัน โดยอธิบายตามคู่มือการใช้แบบสอบถาม โดยใช้ผู้ถูกสังเกตจำนวน 5 ท่าน และหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของผู้สังเกตโดยใช้สูตรของฮอยท์ Hoyt's ดังนี้

$$r_u = 1 - \frac{MS_E}{MS_p}$$

เมื่อ MS_E คือ คะแนนความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อน (error)

MS_p คือ คะแนนความแปรปรวนระหว่างคน (between people)

โดยกำหนดค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องที่ได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ คือ

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ไปยังผู้อำนวยการโรงพยาบาลปะนาระ
2. ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีผู้ช่วยเก็บข้อมูลจำนวน 2 ท่าน คือ นักศึกษาผู้ช่วยพยาบาล 1 ท่าน และบัณฑิตศึกษา 1 ท่าน ซึ่งผู้วิจัยมีการเตรียมความพร้อมของผู้เก็บข้อมูล โดยการอธิบายวัตถุประสงค์ วิธีการสัมภาษณ์ การบันทึกข้อมูลตามคู่มือการใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยกำหนดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลประมาณ 1 เดือน
3. ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ผู้ป่วยเบาหวานที่มารับบริการที่โรงพยาบาลปะนาระ โดยเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีรายชื่อใน 350 คนที่ได้รับการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการจับฉลาก โดยเก็บเรื่อยๆ จนได้จำนวนครบ 250 คนตามที่กำหนดไว้ ใช้เวลาในการสัมภาษณ์รายละ 20 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและหาค่าสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

1. ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วยข้อความอายุ เพศ อาชีพ รายได้ การศึกษา ศาสนา ระยะเวลาของการเจ็บป่วย ประวัติการเป็นโรคเบาหวานของคนในครอบครัว ระดับน้ำตาลในเลือด ภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวาน โรคประจำตัวอื่นๆ ภาวะสุขภาพของผู้ป่วย ผู้ที่ให้คำแนะนำในการดูแลสุขภาพ เรื่องที่ได้รับการแนะนำเกี่ยวกับการดูแลตนเอง นำข้อมูลที่ได้มาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง
2. ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ การรับรู้ภาวะสุขภาพ ใน 4 ด้าน คือด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อน การรับรู้ความรุนแรงของโรค การรับรู้ประโยชน์ที่จะได้รับเมื่อแสดงพฤติกรรมดูแลสุขภาพและการรับรู้อุปสรรคในการดูแลสุขภาพโดยข้อคำถามเป็น

ลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ จำนวน 30 ข้อ นำข้อมูลมาแจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายด้าน นำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

3. ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานใน 5 ด้าน คือ การควบคุมอาหาร การออกกำลังกาย การใช้ยาและการพบแพทย์ การจัดการความเครียดและพฤติกรรม ป้องกันภาวะแทรกซ้อน ข้อคำถามเป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ จำนวน 29 ข้อ นำข้อมูลมาแจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายด้าน นำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

4. หาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ภาวะสุขภาพกับการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ในเขตอำเภอปะนาเระโดยรวมและรายด้าน โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) ซึ่งค่าความสัมพันธ์สามารถแปลความหมายได้ดังนี้ (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และอัจฉรา ชำนิประศาสน์, 2545: 200)

ตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป	หมายความว่า มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
0.60-0.79	หมายความว่า มีความสัมพันธ์กันสูง
0.40-0.59	หมายความว่า มีความสัมพันธ์กันปานกลาง
0.20-0.39	หมายความว่า มีความสัมพันธ์กันต่ำ
ต่ำกว่า 0.20	หมายความว่า มีความสัมพันธ์กันต่ำมาก